

Beelden van een toekomstig Midden-Delfland

Gebiedsvisie Midden-Delfland Vereniging

Gebiedsvisie

Met deze visie kijkt de Midden-Delfland Vereniging naar het Midden-Delflandgebied van het jaar 2040. Met als doel: behoud en toekomstbestendige versterking van dit gebied.

Tekst en onderzoek: Henk Boogaard, Hans Groeneveld en Leo Pols
Foto's: Henk Boogaard (tenzij anders vermeld)
Kaarten: Albert Tieken en Hans Groeneveld
Eindredactie: Katinka Buters
Ondersteuning: Heleen Paalvast
Lay-out: Stout Grafische Dienstverlening

september 2020

www.middendelflandvereniging.nl
secretariaat@middendelflandvereniging.nl
Burgemeester Musquetiersingel 40
2636 GG Schipluiden
M 06-42105407 (kantooruren)

Omslagfoto:
Tiny van der Meer

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Inleiding	5
Open veenweidegebied	6
Omgaan met verandering	16
Ontwikkelingsrichtingen	23
Literatuurverwijzingen	34
Verantwoording	35
Bijlagen	37

We durven twintig jaar vooruit te kijken

Met gepaste trots kan ik melden dat de Midden-Delfland Vereniging haar visie op de toekomst van ons mooie gebied heeft vastgesteld. Het doel van onze eigen visie is gericht op het behoud en toekomstbestendige versterking van dit landschap. De visie geeft precies aan waarvoor wij ons de komende jaren willen inzetten en zonodig voor willen strijden.

De visie moet ons helpen adequaat op te treden tegen bedreigingen. We realiseren ons wel dat we niet spreken over een museaal landschap maar een gebied waar mensen wonen, soms al generaties lang, waar veehouders een bestaan hebben, waar de recreatie van belang is en vele omwonenden graag van komen genieten. Maar het is ook een belangrijk broed- en foerageergebied voor weidevogels, ook die hebben dit gebied hard nodig voor hun voortbestaan.

De visie is geen opsomming van al het moois dat we hebben maar dwingt ons keuzes te maken. Wij vinden het van het grootste belang dit landschap te behouden, dat betekent dat nieuwe of zwaardere infrastructuur uit den boze is. Niet nog meer wegen, elektriciteitsleidingen en pijpleidingen. We zijn tegen toenemend sluipverkeer. Een nieuwe bedreiging is de energietransitie: windmolens en zonneparken. Voor ons is de verdere aantasting van het landschap als gevolg van energietransitie ontoelaatbaar.

Maar vooral de ‘koe in de wei’ moet blijven. Wij willen graag met de boeren verder werken aan aandacht voor de natuur waarbij de circulariteit van de veehouderij ons uitgangspunt is. Duurzame landbouw en biologische productie hebben onze grote instemming. Initiatieven om hoogwaardige streekproducten in de omliggende steden te vermarkten hebben onze sympathie.

De recreanten hebben we nodig, niet alleen voor de directe inkomsten maar ook voor hun goodwill om het gebied in stand te kunnen houden.

Koos Karssen, voorzitter Midden-Delfland Vereniging

Inleiding

Twintig jaar vooruit. Met deze visie kijkt de Midden-Delfland Vereniging naar het landschap van Midden-Delfland in 2040. Behoud en toekomstbestendige versterking van dit landschap is het doel. Daarmee zet de vereniging de lijn door die al bij de oprichting in 1977 is ingezet.

De vereniging doet dit om duidelijk te maken welke ontwikkelingen in het Midden-Delflandgebied volgens haar wenselijk zijn en welke niet. Als een stimulans en een kompas voor zichzelf en voor anderen die dit gebied een warm hart toedragen. Maar ook als richtinggevend kader voor partijen die om verschillende redenen in dit gebied aan de slag willen, zowel overheden als particulieren.

Bescherming van dit landschap is nodig en vraagt voortdurende alertheid, omdat andere belangen bewust of onbewust vaak een bedreiging hiervan vormen.

‘bescherming van dit landschap is nodig en vraagt voortdurende alertheid’

Over dit gebied is door anderen vanuit allerlei gezichtshoeken al veel zinnigs gezegd en geschreven. Daar is hier dankbaar gebruik van gemaakt.

Het gebied waar de Midden-Delfland Vereniging zich op richt is groter dan de gemeente Midden-Delfland alleen. Waar in deze visie gesproken wordt over Midden-Delfland (zonder nadere aanduiding) wordt altijd het Midden-Delflandgebied bedoeld. Waar kortweg gesproken wordt over ‘gebied’ wordt uiteraard hetzelfde bedoeld. Daar waar de gemeente Midden-Delfland wordt bedoeld, staat expliciet het woord ‘gemeente’ erbij.

Het Midden-Delflandgebied strekt zich dus uit over meerdere gemeenten. De vereniging dringt erop aan dat de betreffende gemeenten voor hun stukje van het gebied deze visie als leidraad gaan gebruiken voor hun ruimtelijke en beheerplannen en die plannen ook onderling afstemmen. Ook bij andere partijen met belangen in dit gebied dringt de vereniging erop aan deze visie als leidraad te gebruiken.

‘De koe in de wei’ is een kernwaarde van Midden-Delfland. Slinkslootpad, Schipluiden.

Open veenweidegebied

Het Midden-Delflandgebied is het open veenweidegebied tussen de steden van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. Vanuit de gemeente Midden-Delfland strekt het zich uit tot aan de eerste aaneengesloten bebouwingslijn in de omliggende gemeenten.

Van oudsher is het een gebied van melkveeboeren met veelal relatief kleine bedrijven. Natuurontwikkeling en recreatie zijn er sinds het laatste kwart van de vorige eeuw steeds belangrijker geworden.

Dat het gebied open moet blijven, wordt door zeer velen onderschreven. Maar een wettelijke beschermingsstatus, die het in het verleden wel had, met het oogmerk die openheid te garanderen, heeft het niet meer¹. De belangrijkste status van het gebied is nu de erkenning die het eind 2017 kreeg van de provincie Zuid-Holland als Bijzonder Provinciaal Landschap.

¹ De wettelijke beschermingsstatus van Midden-Delfland betrof in het verleden eerst de aanwijzing als Rijksbufferzone (1958) en later de Reconstructiewet Midden-Delfland (1977). Beide zijn inmiddels beëindigd.

Het landschap en zijn kernwaarden

Het doel van de Midden-Delfland Vereniging is het behoud en versterken van het landschap van Midden-Delfland en zijn kernwaarden.

Deze kernwaarden zijn voor een belangrijk deel verankerd in de geschiedenis van het gebied. Om het landschap te ‘begrijpen’ en er verantwoord

‘kernwaarden verankerd in de geschiedenis van het gebied’

mee om te gaan, is kennis van de geschiedenis ervan onontbeerlijk. Een compacte beschrijving van die geschiedenis zou de rijkdom en de complexiteit daarvan tekort doen. Daarom wordt hier volstaan met verwijzing naar de vele waardevolle publicaties, zowel over het verre verleden (het

ontstaan, de ontginning, de bodemdaling en de ‘omkering’ van het landschap²) als over het meer recente verleden (de intensivering van de landbouw, de rijksbufferzone en de reconstructie van het gebied).

*S-bocht in de
Groeneveldse-
of Monster-
watering bij
boerderij
Groeneveld.*

² In de loop van de eeuwen kwamen de weilanden steeds lager te liggen door inklinking van het veen in de grond. Op de bodem van de afwateringskreeken was in tijden van hoog water veel rivier- en zeelei afgezet, dat nauwelijks gevoelig was voor inklinking. Zo kwamen de weilanden, die oorspronkelijk hoger lagen dan de kreeken, uiteindelijk lager te liggen dan die kreeken. De kreeken werden ‘kreekruggen’, die iets hoger liggen dan het omliggende land. Dit verschijnsel wordt aangeduid met ‘omkering van het landschap’.

*Molen 'De
Korpershoek'
vanonder de
Trambrug.*

Tegen de achtergrond van die geschiedenis kunnen de volgende kernwaarden worden benoemd:

- Openheid
- Relatief kleinschalige, grondgebonden veeteelt met de koeien in de wei
- Weidevogelgebied van bovennationaal belang
- Rust in het midden van de drukke deltametropool
- Landschapselementen die de bijzondere ontstaansgeschiedenis weerspiegelen:
 - strak slotenpatroon met soms 'veelzeggende' kronkels
 - kades en dijken
 - in een gedaalde veenbodem iets hoger gelegen kreekruigen
 - boerderijen op de kreekruigen (meer dan eens ver van de doorgaande weg)
 - eeuwenoude bewoningsterpen (als je goed kijkt)
 - grote verschillen tussen polder- en boezempeil
 - grondwaterstand tot vlak onder het maaiveld
- Cultuurhistorische gebruikselementen die daarbij aansluiten:
 - kerkenpaden
 - trekvaartroutes
 - molens en gemalen
 - boerderijen en boerenerven
 - bomen, bomengroepen en bomenrijen
- Goed bewaarde historische dorpskernen en gehuchten

- Moerasgebieden, elk met een andere, typerende ontstaansgeschiedenis
- Bodem bestaande uit een sterk wisselende samenstelling van laagveen, zeeklei en rivierklei
- Licht zilt water- en bodemmilieu met bijbehorende waterdieren en planten

Gebied en verbindingen

In deze visie op het landschap gaat het over het Midden-Delflandgebied. Dat is groter dan alleen de gemeente Midden-Delfland. Hoewel het niet de bedoeling is om erg strikt met grenzen van dit gebied om te gaan (in de zin van ‘tot hier en niet verder’) is het goed om aan te geven wat hier onder het Midden-Delflandgebied wordt verstaan.

‘geen starre grenzen, wel groene verbindingzones’

Bij de aanwijzing van het Midden-Delflandgebied door de provincie Zuid-Holland als eerste Bijzonder Provinciaal Landschap is een contour van dit gebied vastgesteld. De Midden-Delfland Vereniging neemt die contour als uitgangspunt voor haar ‘zorggebied’. Vanuit haar ervaring breidt de vereniging dit gebied iets uit met een beperkt aantal hoekjes, die daar gevoelsmatig bij horen. Het resulterende gebied is weergegeven op het kaartje. Bijlage 1 geeft een opsomming van deze ‘extra’ gebiedjes waarvoor niet de aanwijzing van Bijzonder Provinciaal Landschap geldt, maar waar wél de zorg van de Midden-Delfland Vereniging naar uit gaat.

Hoe een groene verbindingzone eruit kan zien. Hier de Wateringse Zweth.

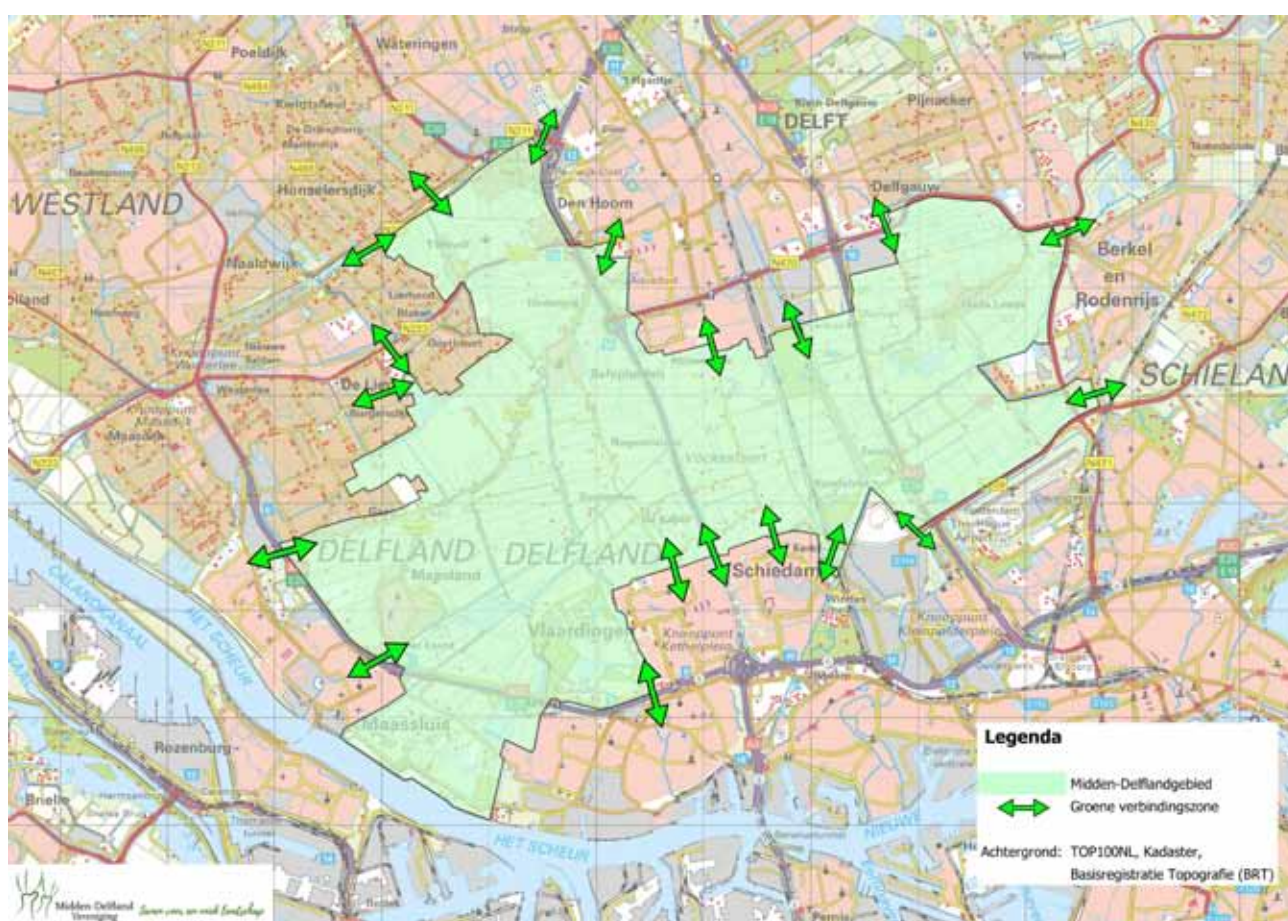

Naast het Midden-Delflandgebied zelf hecht zij veel waarde aan groene verbindingzones naar de omgeving. Op onderstaand kaartje staan deze verbindingen met pijlen aangegeven. In bijlage 1 staan ze opgesomd.

Deze groene zones verbinden vooral de stad met het omliggende landelijke gebied (en omgekeerd). Deze zones hebben in potentie drie functies:

- aantrekkelijke route voor het langzaam verkeer tussen de stad en het landelijke gebied,
- verbinding van het stedelijke groen met de natuur om de stad heen; verplaatsingsroute voor fauna,
- verbinding van het stedelijke water met het water in de omgeving, zowel voor vissen en andere waterfauna, alsmede (soms) voor recreatievaart.

Het Midden-Delflandgebied met de groene verbindingzones.

‘de groene zones verbinden vooral de stad met het land’

Niet elk van deze verbindingen voldoet (nog) aan deze drie functies. Voor sommige daarvan kan dat verbeterd worden. Voor enkele van deze verbindingzones zijn niet alle drie functies haalbaar.

Deelgebieden en hun karakter

Binnen het Midden-Delflandgebied kunnen vier typen deelgebieden worden onderscheiden, elk met zijn eigen karakter, prioriteiten, grondgebruik en beheer. De eerste drie zijn ontleend aan de visie voor Midden-Delfland die Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer hebben opgesteld (Naar een aantrekkelijk en biodivers Midden-Delfland in 2040). Het zijn weidegebieden, stadsrandbossen en moerasgebieden. De vierde, de dorpskernen, is een voor de Midden-Delfland Vereniging logische toevoeging.

In de tabel hieronder worden deze deelgebieden nader gekenschetst. In bijlage 2 worden ze wat uitgebreider beschreven.

Deelgebied	Karakter	Veeteelt	Natuur	Recreatie
Weidegebieden	Open, stil, kleinschalig	Veeteelt en weidenatuur in evenwicht samen		Secundair
Stadsrandbossen	Meer levendigheid, goed toegankelijk	Evt. ondersteunend	Bosnatuur en recreatie in evenwicht samen	
Moerasgebieden	Stil, slecht toegankelijk	Niet	Primair moerasnatuur	Zeer beperkt
Dorpskernen	Historische bebouwing, vnl. wonen	Niet	Ondergeschikt	Secundair

*Weidegebied
Oostgaag,
Schipluiden.*

*Stadsrand
Tanthof, Delft*

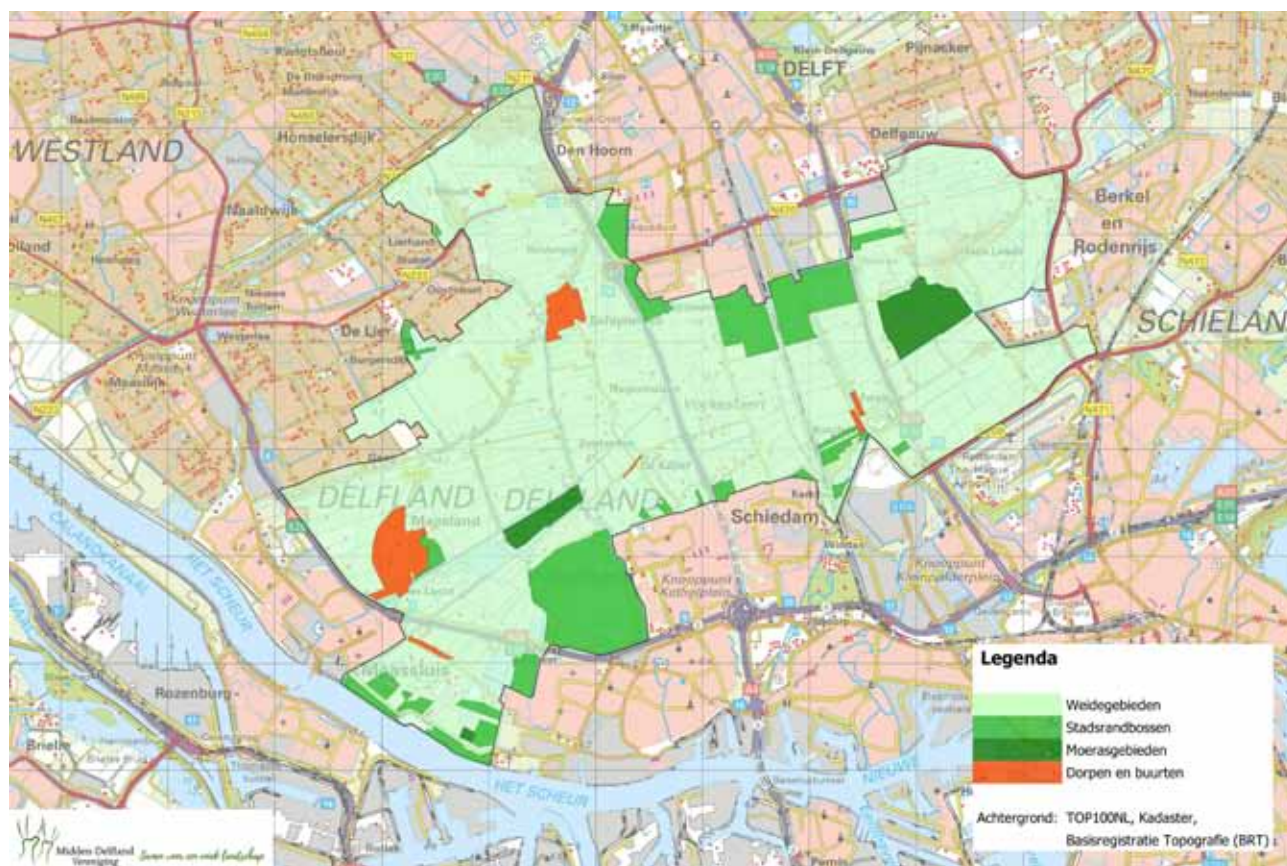
*Moerasgebied
Ackerdijkse
plassen. Foto
Annemiek van
Adrichem.*

*Dorpskern
Maasland.*

In onderstaand kaartje is weergegeven waar deze verschillende gebiedstypen zich bevinden.

De vier gebiedstypen in het Midden-Delflandgebied.

Kwetsbaarheid en bedreigingen

Dit bijzondere landschap is voor veel mensen om verschillende redenen belangrijk:

- bewoners, voor wie het gebied een heerlijke woonomgeving is en een deel vormt van hun identiteit, vaak al meerdere generaties lang;
- veehouders, voor wie het gebied de basis is van hun bestaan; voor velen van hen is het landschap en de weidenatuur hun passie;
- recreatieondernemers, voor wie het gebied het ‘unique selling point’ is;
- omwonenden, voor wie het gebied voorziet in allerlei vormen van ontspanning.

Ook los van het gebruik door de mens hebben de natuur en het landschap van Midden-Delfland hun functie. Ze vormen een (soms essentieel) onderdeel van complexe mondiale natuurlijke processen, die de mens meer zou moeten respecteren. Dat komt voor het Midden-Delflandgebied het duidelijkst naar voren in de betekenis als broed- en foerageergebied voor weidevogels.

Bescherming van dit landschap / de kernwaarden ervan is nodig en vraagt voortdurende alertheid, omdat andere belangen bewust of onbewust een bedreiging hiervan vormen.

De ruimtelijke bedreigingen van het Midden-Delflandgebied zijn:

- verstedelijking langs de randen van het gebied
- infrastructuur die het gebied doorsnijdt
- relatief kleine, maar landschappelijk ongewenste ontwikkelingen in het gebied

*‘natuur en landschap
hebben hun eigen functie,
los van ons gebruik’*

De belangen achter de ruimtelijke bedreigingen vinden hun oorsprong in de bevolkingsgroei in de omliggende steden en de toename van de economische activiteiten in, maar vooral rondom Midden-Delfland.

Daarnaast zijn er minder zichtbare bedreigingen: de aantasting van de kwaliteit van lucht, water en bodem, de klimaatverandering, de bodemdaling en de onzekere toekomst van de boeren.

Er zijn vele mogelijke, ongewenste gevolgen van deze bedreigingen. In bijlage 3 wordt hiervan een opsomming gegeven.

De kwetsbaarheid van het landschap van Midden-Delfland ligt in het feit dat het landschap ‘slechts’ kleine en zachte economische belangen kent en de bedreigingen veelal hun oorsprong vinden in harde economische belangen. Bij de (agrarische en recreatie) ondernemers van Midden-Delfland gaat het (naar de aard van het gebied) om relatief kleine bedrijven en dus om kleine economische belangen. Ontspanning in de vorm van buitenrecreatie, alsmede natuur en (cultuur)historie, worden door velen belangrijk gevonden, maar de economische modellen zijn niet voldoende in staat die belangen (in geld) te waarderen.

Naast de kwetsbaarheid van het landschap van Midden-Delfland voor de gevolgen van economische afwegingen, is er ook een kwetsbaarheid voor gevolgen van onkunde, onwetendheid en/of desinteresse. Er is weinig voor nodig om schade te berokkenen aan bijvoorbeeld een belangrijk element van de complexe structuur van flora en fauna of aan een cultuurhistorisch of archeologisch waardevol object. Onachtzaamheid of onwe-

tendheid kan leiden tot onherstelbare schade aan de kernwaarden van het landschap. (Zie kader voor enkele voorbeelden.)

Bij al die mogelijke gevolgen gaat de zorg van de vereniging, gegeven haar doelstelling, uit naar (de kernwaarden van) het landschap en in het bijzonder naar de weidevogels. De weidevogels zijn in de paartijd, de broedtijd en in de tijd van het vliegvlug worden van de jongen bijzonder kwetsbaar. Ze zijn voor het Midden-Delflandgebied de spreekwoordelijke ‘canary in the coalmine’.

De grutto is het icoon van het veenweidelandschap van Midden-Delfland.

Kwetsbaarheid voor bewust en onbewust handelen:

Kwetsbaarheid voor bewust handelen komt voort uit de afweging: het is economisch vrijwel niets waard dus het kan wel weg. Kwetsbaarheid voor onbewust handelen ligt in het feit dat het kapot is zonder dat je er erg in hebt. Bijv. je gaat een uurtje op pad met de shovel en je hebt veel weidevogelnesten vernietigd (die je niet eens gezien hebt), een middeleeuwse terp geëgaliseerd (die je alleen zag als onhandige oneffenheid) en een stuk kreekrug afgegraven (omdat niemand je ervoor waarschuwde).

Omgaan met verandering

Landschap behouden

In het algemeen geldt dat er in Midden-Delfland geen activiteiten mogen plaatsvinden die ten koste gaan van het landschap, ofwel van één of meer kernwaarden daarvan.

Dit houdt onder meer in dat de steden rondom Midden-Delfland niet verder mogen uitbreiden richting dit gebied. Ook het ‘uitplaatsen’ van ogenschijnlijk minder ‘stadse’ functies, zoals sportvelden, valt hieronder. Enerzijds omdat daarmee de ruimte van het oorspronkelijke echte Midden-Delfland wordt beperkt en anderzijds omdat – zo leert de ervaring – het één leidt tot het ander. In het voorbeeld van de sportvelden: tribune,

‘nieuwe of zwaardere infrastructuur uit den boze’

parkeerterrein, kantine, sporthal, bredere weg, enz. Wat natuurlijk wél welkom is, zijn plannen die de stadsrand of de aanblik daarvan verfraaien of het stadsrandgebied aantrekkelijker (bijvoorbeeld sociaal veiliger) maken.

Verder betekent landschapsbehoud dat nieuwe infrastructurele doorsnijdingen of verbreding (of verzwaring op een andere manier) van bestaande infrastructurele verbindingen uit den boze zijn. Het gaat hier

De Maaslandse Dam, een woonwijkje in het open landschap; voorbeeld van hoe het niet moet.

niet alleen om wegen, maar ook om elektriciteitsleidingen, pijpleidingen, etc. Zeker bij de weginfrastructuur komen bijna alle kernwaarden van het gebied in het gedrang en spelen veel milieuhygiënische bedreigingen (bijlage 3) een rol.

Ten slotte kan door ontwikkelingen in het Midden-Delflandgebied zelf het landschap worden aangetast. Ook daar is dus alertheid geboden. Voorbeelden hiervan zijn: een woonwijk(je), een te grote stal, een leegstaande boerderij, vestiging van een te groot bedrijf, een weinig subtiel versterkte kade, etc. Dit zijn zaken die voorkomen zouden moeten worden.

Bodemdaling in het veen

In Midden-Delfland vindt bodemdaling plaats. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de oxidatie van het in de bodem aanwezige veen. Omdat er hier in de bodem tussen het veen ook veel klei zit, gaat de daling minder hard dan op enkele andere plekken in Nederland waar de bodem vrijwel alleen uit veen bestaat, zoals in de Zuidplaspolder (ten oosten van de Rotte).

Door de bodemdaling moet het grondwaterpeil worden verlaagd om vooral de weilanden begaanbaar te houden. Daardoor oxideert weer meer veen en blijft de bodemdaling doorgaan. Dit heeft gevolgen voor de natuur en de biodiversiteit. Bij het oxideren van het veen komt ook veel CO₂ vrij.

*Bodemdaling:
laag polder-
peil en hoog
boezempeil
Uitkijkstoelen,
Vlaardingse
vaart.*

‘de bodemdaling zal het waterbeheer in Midden-Delfland steeds complexer maken’

In combinatie met de stijging van de zeespiegel en het veranderende klimaat zal de bodemdaling het waterbeheer in Midden-Delfland steeds complexer maken. De verwachting is dat dit de komende decennia technisch nog wel uitvoerbaar zal blijven, maar duurder zal worden. Hoe dit zich in de tweede helft van deze eeuw ontwikkelt is vooralsnog onduidelijk. Mogelijk is de veeteelt hier dan niet overal meer houdbaar.

Voor de komende jaren is het zaak hierop te anticiperen, onder meer door onderzoek te doen naar vertragen van en omgaan met bodemdaling.

Ruimtelijke plannen

Activiteiten, die leiden tot aantasting van de landschappelijke kwaliteiten, zoals hierboven omschreven, zijn in beginsel ongewenst. De vereniging zal niet akkoord gaan met dergelijke plannen, tenzij de initiatiefnemer kan aantonen dat met landschappelijke maatregelen die aantasting achterwege blijft. Als een ongewenste activiteit niet is tegen te houden omdat er een zwaar maatschappelijk belang mee is gemoeid en landschappelijke inpassing aantoonbaar onmogelijk is, dan zal de verantwoordelijke overheid landschappelijke compensatie moeten afdwingen. Deze compensatie dient in samenhang met het project te geschieden, bijvoorbeeld door de aangetaste kernwaarden elders binnen het gebied te verbeteren.

Voor het totale plan, d.w.z. de voorgenomen activiteit, inclusief inpassing en compensatie geldt, dat het plan het Midden-Delflandgebied netto moet versterken.

Energietransitie

De omschakeling naar een duurzame energievoorziening heeft gevolgen voor het landschap van Midden-Delfland. Vrijwel overal in het gebied kun je aan de horizon al een of meer windturbines zien staan. Op veel plaatsen liggen zonnepanelen op daken. Het is niet ondenkbaar dat er in het Midden-Delflandgebied ook initiatieven voor duurzame energievoorzieningen komen, die potentieel nog grotere impact op de kwaliteit van het landschap hebben.

De schoonheid van het landschap van Midden-Delfland mag niet aangetast worden door duurzame energie. Ook niet hier rondom 't Woudt.

‘aantasting van de kwaliteit van het landschap als gevolg van energietransitie is ontoelaatbaar’

Aantasting van de kwaliteit van het landschap als gevolg van (duurzame) energievoorziening is ontoelaatbaar. Daar waar in een weids landschap relatief kleine windturbines en mooi ingepaste kleine

zonnevelden mogelijk nog acceptabel zijn, zijn ze dat in een qua omvang beperkt en kleinschalig landschap als Midden-Delfland niet.

Concreet betekent dit, dat installaties voor het opwekken van duurzame energie in Midden-Delfland vrijwel onzichtbaar moeten zijn en vrijwel geen ruimte mogen innemen. Hoewel niet echt onzichtbaar zijn zonnepanelen op daken van gebouwen wel acceptabel. Omdat windturbines pas echt efficiënt zijn als ze veel wind vangen en dus goed zichtbaar zijn, wil de vereniging toepassing hiervan in Midden-Delfland beperken tot de randen van (bestaande) bedrijfsterreinen en de randen van het gebied zelf. Boerenerven en kassencomplexen worden in dit verband niet als bedrijfsterrein gezien.

Mogelijk komen in de nabije toekomst vormen van duurzame energie beschikbaar die beter bij het gebied passen. Te denken valt aan warmtepompen, die gebruik maken van bodemwarmte of water uit de vaarten, waterstof, biogas, etc. Maar ook daarbij is zorgvuldige inpassing (onder meer qua zichtbaarheid en geluidshinder) een vereiste. De vormgeving van de gemalen van het Hoogheemraadschap van Delfland kan hierbij tot inspiratie dienen: klein, groen en open.

De gemalen van Hoogheemraadschap Delfland zijn een voorbeeld van geslaagde inpassing in het landschap.

Toekomst boerderijerven

In Midden-Delfland zijn ongeveer 250 erven en 60 actieve boeren. Dit laat zien hoe multifunctioneel het landelijk gebied feitelijk is: het merendeel van de erven bestaat (naast de woonfunctie) uit niet-agrarische bedrijven, waaronder maakindustrie, horeca, recreatie, maneges en ateliers. Ook op de erven waarop het boerenbedrijf wordt uitgeoefend, worden meer dan eens nevenactiviteiten ontwikkeld, zoals (ouderen)zorg, kindercrèche en horeca.

De erven zijn beeldbepalend in het open landschap. De erven veranderen van aanzien en schaal door (ver)bouwactiviteiten als gevolg van functieverandering en schaalvergroting in de veehouderij. Dit kan ten koste gaan van de ruimtelijke kwaliteit van het landschap. Het afdwingen van een goede ruimtelijke kwaliteit bij aanpassing op het erf is moeilijk. Op andere plekken in Nederland heeft dat al geleid tot zogenoemde verspreide of 'dunne' bedrijventerreinen.

Boerderij Keizershof, Willemoordseweg, Schipluiden.

‘de erven zijn beeldbepalend in het open landschap’

De (van oorsprong) boerenerven zijn een kernwaarde van het Midden-Delflandgebied. Het zou daarom goed zijn als een ‘ervensie’ onderdeel zou worden van het Bijzonder Provinciaal Landschap. Elementen daarvan kunnen welstandsrichtlijnen en subsidies voor erfbeplanting zijn. Bij de erven gaat het om betrekkelijk matige eisen: schaal van de gebouwen, architectonische richtlijnen en beplantingsvoorschriften. Een stimuleringsbudget kan helpen om de ontwikkelingen op de erven in goede banen te leiden.

Niet alle ontwikkelingen op de boerenerven zijn landschappelijk gewenst; de vereniging is voorstander van welstandsrichtlijnen. Abtswoude, Schipluiden.

Beleidsontwikkelingen

Er vinden op dit moment in Nederland (en daarbuiten) meerdere beleidsontwikkelingen plaats, die op middellange en lange termijn hun invloed op het Midden-Delflandgebied zullen hebben. Dit zijn vooral de energietransitie, de woningbouwopgave, klimaatmitigatie en -adaptatie³, hervorming van de landbouw, nieuw instrumentarium voor het natuurbeleid en de invoering van de Omgevingswet. De kansen die deze ontwikkelingen bieden voor Midden-Delfland en de bedreigingen die daarmee gepaard gaan, zijn nog niet duidelijk. De Midden-Delfland Vereniging zal daarom deze ontwikkelingen nauwgezet volgen en waar nodig en mogelijk erop inspelen. De focus ligt daarbij primair op de landelijke overheid, omdat vooral daar de aansturing zal liggen van deze beleidssporen. Zo wijst de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) in de richting van serieuze plannen voor ‘herinrichting van het landelijk gebied’ van Nederland.

Deze ontwikkelingen vergen in de nabije toekomst een hoge mate van alertheid van alle betrokkenen bij het Midden-Delflandgebied. Samenwerking op lokaal niveau is daarbij belangrijk.

³ Klimaatmitigatie: het beperken of vertragen van de opwarming van de aarde. Klimaatadaptatie: het verminderen van de kwetsbaarheid voor klimaatverandering.

Ontwikkelingsrichtingen

Duurzame ontwikkeling

De Midden-Delfland Vereniging ziet het behoud en waar mogelijk versterken van het landschap van Midden-Delfland als een belangrijk

‘ook toekomstige generaties voorzien in behoefte aan ontspanning, beweging en gezond voedsel’

onderdeel van een algemene duurzame ontwikkeling. De vereniging ziet het open landschap met al zijn kwaliteiten als noodzakelijke voorwaarde voor de huidige én toekomstige generaties in de Deltametropool om in een belangrijk deel van hun behoeften aan rust en ontspanning, aan beweging en gezond voedsel te voorzien.

Landschap versterken

Door de vele doorsnijdingen van het gebied met wegen, waterwegen en een spoorlijn is het opgedeeld in noord-zuid gerichte ‘stroken’. Vooral voor sommige dieren en bovendien ook recreanten vormen deze doorsnijdingen een vaak letterlijk onoverbrugbare belemmering.

De eerste pijler van de versterking van het gebied is het realiseren van verbindingen voor langzaam verkeer én natuur, vooral in oost-west richting. Op dit punt zijn de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (langzaam verkeer) en de provincie Zuid-Holland (natuur) de belangrijkste spelers.

Een van de pijlers van landschapsontwikkeling richt zich op de stadsrandbossen. Art Centre, Ackerdijkse bos, Delft.

Een tweede pijler van landschapsversterking richt zich op de stadsrandbossen. Deze gebieden zijn in het laatste kwart van de vorige eeuw gemaakt voor recreatie en natuur. Ze zijn daar in potentie ook zeker voor

‘in de stadsrandbossen combineren van meer biodiversiteit met meer divers recreatief gebruik’

geschikt, maar in de praktijk schiet het (bos)beheer tekort. Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer hebben plannen om deze gebieden te verbeteren waarin meer divers recreatief gebruik en meer biodiversiteit worden gecombineerd. Deze stadsrandbossen liggen grotendeels in de omliggende gemeenten, die hierop dus vooral aangesproken moeten worden.

De derde pijler van versterking is verbetering van de verbindingszones met de openbare groene ruimte in de omliggende steden (zie het kaartje op blz. 10 en de opsomming in bijlage 1). Op het kaartje zijn met pijlen de groene verbindingszones aangegeven. Functies van deze verbindingszones zijn: aantrekkelijke, duidelijke en veilige langzaam verkeersroutes, verplaatsingsroutes voor dieren (bijvoorbeeld van en naar de stad) en open waterverbindingen. Niet alle getekende verbindingen zijn geschikt voor al deze drie functies. Waar verbetering mogelijk is, zou dat onderdeel moeten zijn van de planvorming op die plekken. Het inrichten van de verbindingszones als ‘uitnodigende toegang’ tot het Midden-Delflandgebied (bijlage 4) is dan de kers op de taart. Vaak zullen de gemeenten en de provincie hiervoor het aanspreekpunt zijn.

In bijlage 5 is meer in detail een aantal concrete verbeteringsmogelijkheden opgesomd. Die opsomming is vooral bedoeld ter inspiratie; in de praktijk zijn nog veel meer zinvolle verbeteringen mogelijk.

Natuurontwikkeling

Elk van de vier typen deelgebieden van Midden-Delfland herbergt een vorm van natuur, ook de dorpskernen. Voor de natuur in elk van deze gebiedstypen geldt: zorgvuldig beheren en waar mogelijk versterken met biodiversiteit als belangrijkste doel. Meer in detail:

Weidegebieden:

Van oudsher gaan natuur en landbouw hier hand in hand. Door de oorlogse intensivering van de landbouw en de globalisering (met veel scherpere marktverhoudingen) is deze symbiose onder druk komen te

Het weidegebied aan de Zuideindseweg, Delfgauw.

staan. Gelukkig is aandacht voor en bescherming van de natuur onder de boeren in Midden-Delfland weer in opkomst, met de weidevogels als belangrijkste thema. De ‘koe in de wei’ is hier ook in de toekomst een belangrijke kwaliteit. De veehouderij en de natuur zouden zich in samenhang verder moeten ontwikkelen, waarbij de circulariteit van de veehouderij uitgangspunt is.

‘van oudsher gaan natuur en landbouw hand in hand’

Naar verwachting zal ‘kringlooplandbouw’ de komende jaren vanuit de nationale overheid worden gestimuleerd. Voor Midden-Delfland komt dat neer op het streven naar het sluiten van kringlopen op een lokaal/regionaal schaalniveau. Dat vergt nog wel enige uitwerking: is dat binnen het Midden-Delflandgebied of worden ook gebieden daarbuiten betrokken? Voor Midden-Delfland zal in ieder geval worden gestreefd naar hogere grondwaterstanden, soortenrijkere weiden en natuurlijker bemesting die past bij de draagkracht van de bodem.

Stadsrandbossen:

Deze gebieden zijn bij de reconstructie van Midden-Delfland in de jaren tachtig van de vorige eeuw bedoeld voor natuur en recreatie. Enerzijds is dat gelukt; anderzijds kan het nog veel beter. De beheerders van deze gebieden (voornamelijk Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten) hebben plannen om deze gebieden te versterken in de zin van meer biodiversiteit en een meer divers recreatief gebruik. De overheden zouden het belang van deze gebieden voor hun bewoners moeten inzien en hiervoor voldoende budgetten beschikbaar moeten stellen.

Een van de stadsrandbossen is de Broekpolder boven Vlaardingen. foto Tiny van der Meer.

Het veerpontje De Kwakel vaart vlak langs het moerasgebied de Vlietlanden.

Moerasgebieden:

Het beheer is gericht op behoud van de aanwezige natuur. Omdat deze moerasgebieden klein zijn als leefgebied voor relevante diersoorten, is het streven deze ecologisch te verbinden. Een plan voor zo'n verbinding tussen de Vlietlanden en de Akerdijkse Plassen is in een vergevorderd stadium. Deze ecologische verbinding is al in 2006 afgesproken.⁴

Omdat deze ecologische verbindingen de kwaliteit van de natuur in het Midden-Delflandgebied aanmerkelijk zullen verhogen, is het zaak haast te maken met het afronden van deze plannen en de uitvoering daarvan.

⁴ Deze afspraak is onderdeel van het IODS-convenant. IODS = Integrale Ontwikkeling Delft-Schiedam; een gebiedsgericht programma, waarbinnen onder meer de aanleg van de A4 door Midden-Delfland mogelijk werd gemaakt.

Dorpskernen:

De dorpskernen en gehuchten kennen een historisch gegroeide, natuurlijke verwevenheid met de omgeving. Water speelt hierin een belangrijke rol, maar ook buiten de watergangen is hier sprake van. Als onderdeel van het oorspronkelijke karakter van de dorpen en gehuchten moet deze verwevenheid behouden blijven.

‘de dorpen zijn natuurlijk verweven met de omgeving’

De gemeenten moeten daar een helder beleid voor ontwikkelen en zorg dragen voor voldoende financiële middelen. Dit betreft natuurlijk de gemeente Midden-Delfland, maar ook de gemeenten Maas-

sluis en Vlaardingen voor de Zuidbuurt en Rotterdam voor Kandelaar en De Zweth.

Het verkeer op de smalle polderwegen leidt soms tot gevaarlijke situaties.

Mobiliteit

De grootste ergernis voor de bewoners én de recreanten in Midden-Delfland is het sluipverkeer. Het gaat – ondanks de A13 en de A4 – om noord-zuid (en vice versa) gerichte verkeersbewegingen. Er dient snel een (digitaal) reguleringssysteem te komen dat dit sluipverkeer tegenhoudt, zonder

al te grote nadelen voor bewoners en bezoekers. De Metropoolregio Rotterdam Den Haag moet hierop in eerste instantie worden aangesproken.

‘sluipverkeer grootste ergernis’

De onderlinge relatie tussen verschillende soorten weggebruikers is een andere zaak die aandacht behoeft. Vooral de verschillen in snelheid leveren potentieel gevaar en daarmee ergernis op. Natuurlijk moet er een beroep gedaan worden op de gebruikers om rekening met elkaar te houden. Maar dat alléén zal het probleem van de verschillende snelheden niet oplossen. Soorten verkeersdeelnemers kunnen hun eigen pad / weg krijgen (bijvoorbeeld Abtswoude / Harreweg en de vele ruitersporen in het gebied). Of de oplossing kan worden gezocht in een pad dat breed genoeg is om de verschillende soorten fietsers, skaters, hardlopers en wandelaars voldoende ruimte te geven.

Vanaf de uitkijktoren 'de Tureluur' bij de Ackerdijkse Plassen kan je ook dagjesmensen spotten.

Omdat er meerdere mobiliteit gerelateerde zaken spelen in het Midden-Delflandgebied zou het goed zijn hiervoor een breed mobiliteitsplan op te stellen. Met 'breed' wordt vooral bedoeld dat daarin ook de mobiliteitsaspecten van de recreatie worden meegenomen, zoals de toegangen van het gebied, bewegwijzering, routing vanaf stations, etc. (zie de paragraaf 'Recreatie' verderop). Hierbij zijn meerdere gemeenten betrokken, dus zou het logisch zijn als dit punt opgepakt zou worden door de Metropoolregio Rotterdam Den Haag.

Gezonde economie

Landschapsbehoud is het centrale streven van de Midden-Delfland Vereniging. Maar dat wil niet zeggen dat de vereniging van Midden-Delfland een park of zelfs een (openlucht)museum wil maken. Daarmee is dit streven alleen mogelijk als in dit gebied een gezonde lokale economie gevestigd is. De belangrijkste economische dragers zijn veeteelt en recreatie.

‘landschapsbehoud is alleen mogelijk als in dit gebied een gezonde lokale economie gevestigd is’

Naast de veehouderij en de recreatie moet er in het Midden-Delflandgebied ruimte zijn voor andere bedrijvigheid. Voorwaarde daarbij is dat deze in het landschap past. Bij nieuwe, zowel als bij uitbreiding van bestaande bedrijven zal de Midden-Delfland Vereniging kritisch zijn op schaalgrootte, ruimtelijke kwaliteit en

verkeer aantrekkende werking van het bedrijf. Het zou goed zijn als de betreffende gemeenten dergelijke randvoorwaarden voor hun deel van het Midden-Delflandgebied vastleggen in hun omgevingsvisies.

Veehouders

Om de ambities van de vereniging met het bijzondere landschap van Midden-Delfland waar te maken, is het minimaal nodig dat de veehouders en andere agrarische ondernemers in dit gebied hun bedrijfsvoering zodanig aanpassen dat deze voldoet aan de visie op kringlooplandbouw van de Nederlandse overheid. De vereniging juicht het toe als ze bovendien overgaan op een biologische productie (volgens de EU-richtlijnen). Een percentage van biologische boeren dat ruim groter is dan het streefgetal van de EU (25%) zou Midden-Delfland niet misstaan. Bovendien is het nodig dat de veehouders hun verantwoordelijkheid nemen (voor zover ze dat al niet doen) voor hun fysieke omgeving. Dat betreft de expliciete zorg voor het landschap, de weidenatuur (biodiversiteit) en de cultuurhistorie. Substantiële schaalvergroting van het boerenbedrijf vindt de vereniging met het oog op de kleinschaligheid van het landschap ongewenst. De onvermijdelijke omschakeling van de bedrijfsvoering zal moeten worden ondersteund met landelijke fondsen, met de nog beschikbare IODS-gelden (en mogelijke nieuwe lokale fondsen) en met actieve steun van bewoners en consumenten. De Midden-Delfland Vereniging kan bij dit laatste een activerende rol spelen. De werkzaamheden van veehouders die niet goed te vermarkten zijn, maar waar de maatschappij wel om vraagt (groene, blauwe en sociale diensten), worden passend vergoed.

De productie en verkoop van kwalitatief hoogwaardige streekproducten is potentieel een impuls voor de economie van Midden-Delfland. Bovendien is het belangrijk om de omwonenden meer binding te geven met het gebied en met wat daar gebeurt.

Veel veehouders in Midden-Delfland hebben in het recente verleden hun bedrijfsvoering verbreed met andere activiteiten. Beproefde uitbreidingen zijn kindercrèches, recreatie (zoals bijv. een camping) en zorgactiviteiten voor geestelijk gehandicapten of ouderen. Daarbij wordt wel de eis gesteld dat deze activiteiten qua bedrijfsvoering (waaronder het vervoer) en qua bebouwing passen bij de kernwaarden van het landschap.

*'t Woudt,
aantrekkelijke
pleisterplaats
voor recrean-
ten in Midden-
Delfland.*

Recreatie

De recreanten die naar Midden-Delfland komen zijn niet alleen belangrijk voor de directe inkomsten die zij meebrengen. Ook voor de goodwill om het door hen gewaardeerde landschap in stand te houden, spelen zij een belangrijke rol.

De recreatie en de recreatievoorzieningen mogen de kernwaarden van het landschap niet schaden. Bijvoorbeeld mogen ze niet leiden tot verstoring van de weidevogels of tot vernieling van cultuurhistorische of archeologische waarden.

Gezien de kleinschaligheid van het gebied gaat het vooral om dagtoerisme. Daarnaast is op beperkte schaal ook meerdaags toerisme mogelijk (bed & breakfasts en campings). Fietsen, wandelen en horecabezoek ligt het meest voor de hand, maar het gebied heeft veel meer te bieden: paardrijden, hardlopen, allerlei vormen van waterrecreatie, skeeleren en skaten, mountainbiken en ATB-en.

‘essentieel voor alle vormen van recreatie zijn goed onderhouden paden en andere voorzieningen’

Essentieel voor alle vormen van recreatie zijn goed onderhouden paden en (water)wegen en andere voorzieningen als bankjes, picknicktafels, aanlegplaatsen, afvalbakken, toiletten en horeca. Het is belangrijk om bij het ontwerp en de aanleg de belangen van mindervaliden in het oog te houden. Het ontsluiten van het gebied

door routes voor allerlei vormen van recreatie is ook erg belangrijk.

Ook al wordt de online informatievoorziening steeds belangrijker, is er nog altijd behoefte aan fysieke bewegwijzering en informatie. Feitelijk gaat het om vier typen informatie: plaatsnamen (traditionele richtingaanwijzers), recreativeroutes, (horeca)voorzieningen en gebiedsinformatie (interessante weetjes).

Informatievoorziening op een speelse manier vormgegeven (Gasthuispad bij 't Woudt).

De spoorlijn Delft – Schiedam: toegangspoort tot én barrière in het Midden-Delflandgebied.

Aandacht behoeven de stations aan de spoorlijn Delft -Rotterdam en de metrolijn Rotterdam – Hoek van Holland. Informatie aldaar over Midden-Delfland en bewegwijzering langs een aantrekkelijke route naar het gebied (bijvoorbeeld langs een van de groene verbindingzones) vormen een mooie toevoeging op het recreatie-aanbod. De beschikbaarheid van huurfietsen op alle stations zal daarbij helpen.

Aan recreatie zitten ook potentieel ongewenste kanten. Recreatievormen die schade, herrie of andere vormen van overlast veroorzaken zijn in Midden-Delfland ongewenst.

Financiering

Ten tijde van de reconstructie van Midden-Delfland (en nog ruime tijd daarna) was er het Omgevingsfonds Midden-Delfland. Dit was bedoeld voor verbeteringsinitiatieven gericht op natuur, milieu, cultuur of recreatie in het gebied. Dat fonds is eind 2018 gestopt. Ook met de zogenoemde IODS-gelden zijn veel verbeteringsprojecten gerealiseerd, die in het betreffende convenant zijn afgesproken. Daarnaast is er ook de Stichting Groenfonds Midden-Delfland, die vooral ‘groene diensten’ van veehouders financiert.

Bij veel nieuwe verbeteringsinitiatieven in het gebied komt de financiering niet of onvoldoende van de grond. Een opvolger van het Omgevingsfonds Midden-Delfland is daarom dringend gewenst voor grote, maar vooral voor kleine initiatieven. Van het bestaan van zo’n fonds kan ook een stimulans uitgaan om ideeën concreet te maken. Zo kan zo’n fonds ertoe bijdragen dat veranderingen op boerderijerven net iets omgevingsvriendelijker gerealiseerd kunnen worden.

‘voor de inkomsten van zo’n fonds kan gedacht worden aan allerlei bronnen’

Voor de inkomsten van zo’n fonds kan gedacht worden aan allerlei bronnen, zoals een deel van de tolgelden van de Blankenburgtunnel, compensatie van ruimtelijke projecten die ondanks hun landschapsschade toch doorgaan, bijdragen van bedrijven en overheden, tot legaten van individuen aan toe.

Dat de landbouw in Nederland gaat veranderen, staat wel vast. De rijksoverheid zet in op het sluiten van kringlopen en minder stikstofuitstoot. Dat is helemaal in lijn met de ontwikkelingen in Midden-Delfland. Voor dit rijksbeleid worden ook fondsen beschikbaar gesteld. Mogelijk kunnen de boerenbedrijven in Midden-Delfland daarvan gebruik maken bij het realiseren van gewenste veranderingen. Ook voor andere partijen in het gebied, inclusief de Midden-Delfland Vereniging, is het zaak de voorwaarden voor deze fondsen in de gaten te houden.

Hierbij wordt ook een beroep gedaan op de omliggende gemeenten. Voor hen vormt het deel van de gemeente dat valt in het Midden-Delflandgebied allesbehalve een speerpunt van het beleid. Op zich hoeft dat ook niet, want er zijn voldoende partijen die wél plannen maken voor het behoud en het versterken van deze gebieden. Het zou een goede zaak zijn als de betreffende gemeente deze plannen dan wel financieel steunen en/of deelnemen in een of meer algemene fondsen voor dit gebied.

Ruimtelijke en beheerplannen

De Midden-Delfland Vereniging dringt er bij alle relevante instanties op aan om bij planvorming die (een gedeelte van) het Midden-Delflandgebied betreft deze gebiedsvisie van de vereniging als leidraad te nemen. Dat betreft zowel generieke ruimtelijke planvorming, zoals Omgevingsvisies, alsook meer uitvoeringsgerichte plannen, zoals realisatie- en beheerplannen. De vereniging dringt erop aan in een vroegtijdig stadium bij dergelijke planvorming betrokken te worden. De vereniging is graag bereid om met haar gebiedskennis en ervaring dergelijke plannen te helpen vervolmaken.

Bovendien dringt de vereniging er bij alle relevante instanties op aan om na te denken hoe zij verder kunnen bijdragen om de in deze visie neergelegde beelden van een toekomstig Midden-Delfland te realiseren.

Literatuurverwijzingen

Er is veel geschreven over de toekomst van Midden-Delfland. Hieronder zijn slechts enkele, belangrijke literatuurverwijzingen opgenomen.

1. Gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025 (gemeente Midden-Delfland, 2005)
2. Omgangsvormen met een landschap van stand (Feddes / Olthof, januari 2017)
3. Bidboek Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland (diverse partijen, oktober 2017)
4. Naar een aantrekkelijk en biodivers Midden-Delfland (Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Altenburg&Wybenga, juni 2018, storymap op internet via <https://arcg.is/1TCTWz>)
5. Watervisie, Perspectieven op water in de leefomgeving (Hoogheemraadschap van Delfland, december 2019)

En over de geschiedenis van het gebied. Ook slechts een paar van de vele beschikbare publicaties:

6. Atlas van het Westland, 10.000 jaar ruimtelijke ontwikkeling (Marcel IJsselstijn en Yvonne van Mil, 2016)
7. Historie en landschap van alle polders in Midden-Delfland, beschreven in zeven boekjes (Stichting Midden-Delfland is Mensenwerk, 2007 – 2014)

Verantwoording

Voor de totstandkoming van deze visie op het Midden-Delflandgebied is geprobeerd zoveel mogelijk feiten, inzichten, meningen en gedachten te verzamelen, die voor het gebied relevant zijn. Hieronder volgen de voornaamste stappen in dit proces:

- **Literatuurstudie**
In de loop van 2019 zijn vooral via internet belangwekkende documenten verzameld en bestudeerd, die een licht laten schijnen op de toekomst van het Midden-Delflandgebied. Per thema (onder meer natuur, recreatie en bodemdaling) zijn deze documenten verzameld in 'factsheets'.
- **Themagesprekken**
In de herfst van 2019 zijn vijf themagesprekken gevoerd over boeren, natuur, mobiliteit, verstedelijking en recreatie, steeds met ca. vijf deskundigen op het betreffende thema en ca. vijf geïnteresseerde leden van de vereniging.
- **Individuele gesprekken**
Rond diezelfde tijd zijn ca. tien gesprekken gevoerd met personen of instanties die naar verwachting iets zouden kunnen toevoegen aan de kennis (in de breedste zin) over het gebied.
- **Discussiebijeenkomst**
Halverwege februari 2020 is een discussiebijeenkomst gehouden met leden van de vereniging. De discussies werden gevoerd aan de hand van een discussiestuk, waarin zeven vraagstukken werden uitgelicht.
- **Ledenenquête**
In april en mei 2020 is een online ledenenquête gehouden. Bijna 200 mensen (ca. 6% van de leden) hebben deze enquête ingevuld.

Dit heeft veel 'materiaal' opgeleverd, dat natuurlijk niet altijd eenduidig was.

Dit proces is georganiseerd door drie mensen uit de werkgroep Ruimte van de Midden-Delfland Vereniging, te weten: Henk Boogaard, Hans Groeneveld en Leo Pols. Dit drietal heeft vervolgens een conceptvisie

Een van de stevige gesprekken tijdens de discussiemiddag in februari 2020 in Museum Oud Overschie.

opgesteld en deze voorgelegd en besproken met het bestuur van de Midden-Delfland Vereniging. Dat heeft geleid tot diverse aanscherpingen en aanvullingen.

Uiteindelijk heeft het bestuur op 15 september 2020 de conceptvisie voorgelegd aan de algemene ledenvergadering van de vereniging. Tijdens deze vergadering hebben de leden deze visie met enkele aanvullingen aangenomen. Deze publicatie is het uiteindelijke resultaat.

Bijlagen

Bijlage 1: begrenzing

Begrenzing van het Midden-Delflandgebied en groene verbindingzones naar de omgeving

Het gebied waarop de Midden-Delfland Vereniging zich richt, is iets groter dan het gebied dat is aangewezen als Bijzonder Provinciaal Landschap. Hieronder worden de gebiedjes opgesomd waarop de Midden-Delfland Vereniging zich óók richt:

- het Delftse deel van de Kerkpolder tussen de Tanthofkade en de A4 t/m de ijsbaan;
- de Woudse Droogmakerij;
- het Kraaiennest;
- een strook van 100 m breed langs de Westgaag in de Oude Campspolder;
- het gebied Ter Lucht ten zuiden van Maasland tot aan de A20;
- het zuidelijke deel van de Schieveense Polder en de Zuidpolder tot aan de Landscheiding;

Daarnaast hecht de vereniging veel waarde aan groene verbindingzones naar de omgeving. Bestaande en potentiële groene verbindingzones zijn:

- Delftse Schie, Delft
- Abtswoude, Delft
- De Gaag, Den Hoorn
- Hoekpolder / Zweth, Rijswijk / Wateringse Veld
- Lange Watering, Westland
- Wollebrand en de Zeven Gaten, Westland
- Zijtwende, Westland
- Burgersdijkseweg, Westland
- Westgaag, Maassluis
- Noord- en Zuidvliet, Maassluis
- Vlaardingse vaart, Vlaardingen
- Wijkpark Holy, Vlaardingen
- A4-tunneldak, Schiedam / Vlaardingen
- Harreweg, Schiedam
- Poldervaart, Schiedam
- Delftse Schie, Overschie
- Vlinderstrik, Lansingerland / Rotterdam

- Oostmeerpolder, Pijnacker / Lansingerland
- Zuideindseweg, Delfgauw

In dit verband moet er een onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds de toegangen tot het Midden-Delflandgebied en anderzijds de groene verbindingzones. Een groene verbindingzone is minimaal ook een toegang tot het gebied voor langzaam verkeer. Een toegang tot het gebied voor langzaam verkeer is nog geen groene verbindingzone naar de omgeving.

Bijvoorbeeld: vanuit Delft-Zuid kan je op veel plekken het Midden-Delflandgebied binnenwandelen en -fietsen. Maar slechts enkele van die plekken hebben de potentie van groene verbindingzone. Daaraan voldoen wél Abtswoude en de Delftse Schie.

Bijlage 2: deelgebieden

Onderscheid naar deelgebieden binnen het Midden-Delflandgebied

De vier typen deelgebieden die binnen Midden-Delfland kunnen worden onderscheiden, zijn:

a) Weidegebieden

De veeteelt en de weidenatuur gaan hier hand in hand. Hier heerst stilte en rust. Recreanten zijn welkom, mits zij de stilte en de rust niet verstoren en de bewoners en boeren niet hinderen. Voorzieningen zijn gericht op extensieve recreatie. Voor een belangrijk deel zijn deze gronden in eigendom van individuele boeren. Voor een kleiner deel zijn deze gronden in eigendom van Natuurmonumenten en instellingen zoals de Duitse Orde. Voorbeelden van weidegebieden zijn de Woudse Polder, de Commandeurspolder en de Duifpolder.

b) Stadsrandbossen

Deze gebieden aan de rand van Midden-Delfland tegen de steden aan zijn circa veertig jaar oud. Ze zijn ingericht voor recreatie en bosnatuur. Hier is ruimte voor meer intensieve recreatie. Er is ruimte voor wat meer levendigheid, maar niet voor grootschalige recreatievoorzieningen of dito evenementen. Het beheer is gericht op een divers recreatief gebruik en op biodiversiteit. Voorbeelden zijn het Abtswoudse bos, het Ackerdijkse bos en de Broekpolder.

c) Moerasgebieden

Hier is de moerasnatuur het belangrijkste. Toegang door de mens wordt sporadisch toegestaan en alleen onder begeleiding. Het beheer wordt gevoerd door en op kosten van organisaties als Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer (die deze gebieden in eigendom of in beheer hebben). Midden-Delfland kent drie van deze gebieden: de Rietputten, de Vlietlanden en de Ackerdijkse Plassen.

d) Dorpskernen

De dorpskernen zijn primair bedoeld om te wonen en bieden daarnaast ruimte voor kleine bedrijven, cultuur en recreatie. Ze zijn bijzonder door de zichtbare geschiedenis, de soms fraaie oude woonhuizen, de 'dorpse' rust en de kleinschaligheid. Denk aan Schipluiden, Maasland en 't Woudt, en ook de gehuchten Zuidbuurt, De Kapel, Kandelaar en De Zweth.

*Weidegebied:
de Zoute-
veense polder
gezien vanaf
de Vlaar-
dingsekade.*

*Stadsrandbos:
het Ackerdijkse
bos onder
Delft.*

*Moerasgebied:
de Vlietlanden
bij de Vlaar-
dingse vaart.*

*Dorpskern:
de Vlaar-
dingsekade in
Schipluiden.*

Bijlage 3: bedreigingen

Bedreigingen van ruimte en milieu in Midden-Delfland

- versnippering van het landschap met gevolgen voor natuur, veehouders, bewoners en recreanten
- verkleining van het gebied met gevolgen voor natuur, veehouders, bewoners en recreanten
- verstoring door fysieke aanwezigheid van gebouwen of infrastructuur met gevolgen voor de natuur, bewoners en recreanten
- verstoring in de vorm van geluidoverlast, stankhinder, lichthinder en/of trillingshinder met gevolgen voor natuur, bewoners en recreanten
- verlies aan biodiversiteit met gevolgen voor natuur en recreanten en uiteindelijk ook voor veehouders en bewoners
- inklinking van de bodem met gevolgen voor natuur, veehouders, recreanten en bewoners
- verslechtering van de kwaliteit van water, bodem en lucht met gevolgen voor de natuur en de veehouders (en op termijn ook de bewoners en recreanten)
- uitstoot van broeikasgassen met gevolgen voor de natuur en de zeespiegel
- verstoring van de visuele kwaliteit van het landschap, zowel binnen het gebied als aan de horizon ervan, met gevolgen voor bewoners en recreanten
- aantasting of vernietiging van cultuurhistorische en/of archeologische objecten in het gebied met gevolgen voor bewoners en recreanten

De aanleg van de A4 door Midden-Delfland heeft het gebied op veel manieren aangetast: versnippering, verkleining, en meerdere vormen van verstoring.

Bijlage 4: toegangen

Aanzet tot inrichtingsplan toegangen Midden-Delflandgebied

Minimale voorziening: een of meer behoorlijke fiets- en wandelmogelijkheden van en naar het Midden-Delflandgebied met een internetverwijzing op een bord(je).

Onderscheid in vijf categorieën :

Zeer klein:

- Laag welkombordje met website en QR-code

Klein:

- Laag welkombordje met website, QR-code en gebiedskaart

Middel:

- Laag welkombordje met website, QR-code en gebiedskaart
- Klein parkeerterrein (3 tot 4 plaatsen)
- Routebordjes naar aanliggende wandel- en fietsroutes, etc.
- Stalling voor huurfietsen

*Een bestaand
Toeristisch
Overstap Punt
(TOP, Rotterdamseweg).*

Groot:

- Overkapt informatiepaneel met welkombord, website, QR-code en gebiedskaart
- Middelgroot parkeerterrein (ca. 10 plaatsen)
- Routebordjes naar aanliggende wandel- en fietsroutes, etc.
- Stalling voor huurfietsen
- Fietspomp en oplaadpunt voor e-bikes en scootmobielen
- Toiletgebouw (ook geschikt voor mindervaliden)

Zeer groot:

- Overkapt informatiepaneel met welkombord, website, QR-code en gebiedskaart
- Groot parkeerterrein (ca. 25 plaatsen)
- Routebordjes naar aanliggende wandel- en fietsroutes, etc.
- Stalling voor huurfietsen
- Fietspomp en oplaadpunt voor e-bikes en scootmobielen
- Klein restaurant met toiletgelegenheid (ook geschikt voor mindervaliden)
- Winkeltje met streekproducten en folderrek
- Voorbeeld: bezoekerscentrum Tenellaplas in Oostvoorne

Bijlage 5: verbeteringen

Mogelijke verbeteringen van het Midden-Delflandgebied

- een oost-west verbinding voor langzaam verkeer tussen Abtswoudse bos en Akerdijkse bos, die de spoorlijn, de Delftse Schie en de A13 kruist (bijvoorbeeld ter hoogte van de Akerdijkse weg)
- natte ecologische verbinding van de Rietputten, de Vlietlanden en de Akerdijkse plassen
- een extra sprinterhalte tussen Schiedam Centrum en Delft Campus; deze nieuwe halte en Delft Campus (mede) inrichten als toegangspoort van Midden-Delfland (fiets- en wandelpaden, bebording, informatievoorziening)
- als de spoorlijn tussen Tanthof en Kethel wordt verbreed, dreigt deze een nog zwaardere barrière te worden; het ondergronds brengen van deze verbinding zou deze barrière helemaal oplossen
- verbetering van toegang naar (en van) het Midden-Delflandgebied vanaf de stations van de lightraillijn tussen Schiedam en Hoek van Holland (bebording, routing, informatievoorziening)
- een generiek, vervoerder onafhankelijk, systeem van huurfietsen voor heel Midden-Delfland én de omliggende steden (zonder weesfietsen)
- recreatieve waterverbinding tussen de Noordervliet en de Boonervliet (t.h.v. de A20)
- recreatieve waterverbinding tussen de Noordervliet en de Westgaag (langs de Weverskade)
- veilige en comfortabele bushaltes